

gemeente
Neder-Betuwe

Kadernota 2017-2020

gemeente Neder-Betuwe

- Dodewaard.
- Echteld.
- IJzendoorn.
- Kesteren.
- Ochten.
- Opheusden.

Opheusden, 17 mei 2016

**Behandeling gemeenteraadsvergadering
van 7 juli 2016**

**Behandeling Collegevergadering van
24 mei 2016**

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD VAN HET COLLEGE	4
LEESWIJZER OPBOUW EN INDELING KADERNOTA.....	6
FINANCIËLE POSITIE EN VERWACHT TOEKOMSTIG PERSPECTIEF	8
DE FINANCIËLE VERTALING VAN DE KADERNOTA 2017-2020.....	8
TOELICHTING OP DE FINANCIËLE POSITIE.	9
UITGANGSPUNTEN BEGROTING 2017-2020.	10
TOTAALOVERZICHT VAN NIEUW BELEID/NIEUWE ONTWIKKELINGEN.	12
TOTAALOVERZICHT VAN OMBUIGINGEN, BEZUINIGINGEN EN DEKKINGSVOORSTELLEN.....	13
NIEUWE ONTWIKKELINGEN EN OMBUIGINGEN IN DE PROGRAMMA'S	14
PROGRAMMA 1: BESTUUR EN DIENSTVERLENING	15
PROGRAMMA 2: OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID	17
PROGRAMMA 3: FYSIEKE LEEFOMGEVING.....	19
PROGRAMMA 4: ECONOMIE.....	21
PROGRAMMA 5: SOCIAAL DOMEIN	25
OVERZICHT VAN: ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN.....	27
ONTWIKKELINGEN IN DE PARAGRAFEN	28
PARAGRAAF 1: LOKALE HEFFINGEN	29
PARAGRAAF 2: WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING	30
PARAGRAAF 3: ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	31
BESLUITVORMING	32
BESLUITVORMING Z/16/038387/RAAD/16/02057	33
BIJLAGEN.....	34
STAND VAN ZAKEN BEZUINIGINGEN SOCIAAL DOMEIN	35
STAND VAN ZAKEN BEZUINIGINGEN FYSIEKE PIJLER EN BEDRIJFSVOERING	36
OVERZICHT VAN GEBRUIKTE AFKORTING	37

VOORWOORD VAN HET COLLEGE

Aan de raad van de gemeente Neder-Betuwe,

Hierbij bieden wij u de kadernota 2017 -2020 aan. De kadernota is een strategisch en toekomstgericht document in de Planning-en-Control-cyclus (P&C-cyclus). Hierin worden de beleidskeuzes en prioriteiten, voortvloeiend en afgewogen vanuit actuele maatschappelijke en financiële ontwikkelingen, voor de komende jaren vastgelegd. Deze keuzes en kaders worden in de begroting van het volgende jaar en in de meerjarenramingen verder uitgewerkt.

De kadernota is bedoeld om aan te geven hoe volgens de huidige inzichten de ontwerpbegroting 2017 met bijbehorende meerjarenraming 2018-2020, die wij in het tweede halfjaar ter besluitvorming aan u voorleggen, eruit zal komen te zien. Door de kadernota in uw raadsvergadering te behandelen, bent u tevens in de gelegenheid om richtinggevende uitspraken te doen over de inhoud van de ontwerpbegroting 2017. Uiteindelijk zal de ontwerpbegroting 2017 derhalve gevormd worden door de inhoud van deze kadernota, uw richtinggevende uitspraken bij de behandeling ervan alsmede relevante nieuwe zaken die zich na behandeling van de kadernota voordoen.

In deze Kadernota melden en schetsen wij:

- ✚ de beleidsmatige- en financiële ontwikkelingen, die zich na de vaststelling van de Begroting 2016 hebben voorgedaan en actualiseren wij de financiële meerjarenraming ten opzichte van de begroting 2016;
- ✚ per programma welke ontwikkelingen er zijn en waar wij ons de komende jaren op willen richten. Ook geven wij aan welke effecten wij willen bereiken. Mocht dit betekenen dat er op terreinen meer geld noodzakelijk is, dan motiveren we dit en brengen dit in beeld.

De kadernota is bij uitstek een document waarin strategische doelen opgenomen kunnen worden om uw raadsvisie te realiseren en ten uitvoer kan brengen. De raadsvisie van Neder-Betuwe is voor ons de leidraad die wij aanhouden in beleidsvorming en beleidsuitvoering.

Voor de bestuurlijke periode 2014-2018 is een coalitieprogramma 'Samenwerken aan een vitale samenleving' vastgesteld, waarin de contouren voor de komende jaren worden geschetst. Een nadere uitwerking van het coalitieprogramma hebben wij beschreven in het uitvoeringsprogramma 2014-2018.

Wij doen in deze kadernota aan u voorstellen voor nieuw beleid. Wij willen investeren in de digitale overheid, ruimte geven voor uitvoering van het Individueel Keuze Budget (IKB). Ook willen wij budget reserveren voor het implementeren van de nieuw omgevingswet, Co financiering voor het Landschapsonwikkelingsplan (LOP) en burgerparticipatie openbaar groen. Wij vragen middelen om de lokale en regionale economie te versterken maar ook vragen wij extra budget voor uitvoering van Voor en Vroeg schoolse Educatie (VVE) .

In de kadernota zijn uitsluitend zaken opgenomen, die verankerd zijn in concrete plannen. Dat neemt niet weg dat wij nog een aantal ambities gerealiseerd willen zien, zoals voorbeeld het accommodatiebeleid Dodewaard, meer budget voor openbaar groen en de renovatie van de Hervormd school te Opheusden. Maar zolang niet uit plannen blijkt welke kosten daarmee gemoeid zijn, achten wij het niet reëel hiervoor bedragen op te nemen. Bovendien moet er ook voldoende financiële ruimte zijn voor het realiseren van deze plannen.

De visie van de gemeente Neder-Betuwe geeft aan dat wij een financieel gezonde gemeente willen zijn en blijven. Naast hetgeen de gemeentelijke visie voorschrijft, is één van de eisen voor een goedkeuring van de begroting 2017 en de meerjarenraming 2018-2020 een structureel reëel sluitende financiële positie. De totale baten en lasten moeten in evenwicht zijn. Er moet een structureel en reëel evenwicht aanwezig zijn. Hiervan is sprake indien op basis van het bestaande beleid en het aanvaarde vast te stellen nieuwe beleid de structurele lasten gedekt worden door structurele baten en de incidentele lasten worden gedekt door incidentele baten. Bij de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 hebben wij forse stappen gezet om een financieel duurzame en gezonde gemeente te worden waarbij ons weerstandscapaciteit minimaal gelijk is aan onze risico's (dus een weerstandsratio van minimaal 1,0). Uit de jaarrekening 2015 blijkt dat ons risicoprofiel substantieel is verbeterd wat tot uitdrukking komt in een hogere weerstandsratio.

De financiële positie in toekomstig perspectief.

In deze kadernota zijn nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen opgenomen. Het totaalbedrag aan nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen waarmee de financiële positie van onze gemeente wordt beïnvloed bedraagt in 2017 € 408.000 tot een bedrag van € 350.000 in 2020. Het budget voor onvoorziene uitgaven is op een adequaat niveau en na het verwerken van het aangegeven nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen kan geconcludeerd worden dat wij voldoen aan uw visie van een duurzaam financieel gezonde gemeente met een weerstandsratio van minimaal 1,0 of hoger. 2017 sluit met een overschot van € 186.064, 2018 sluit met een overschot van € 658.634, 2019 sluit met een overschot van € 517.197 en 2020 sluit met een overschot van € 414.966. De weerstandsratio stijgt van 1,2 in 2017 tot 1,4 in 2020.

In de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 is een aantal taakstellende bezuinigingen en ombuigingen opgenomen. Deze voorgestelde bezuinigingen en ombuigingen beïnvloeden onze financiële positie gunstig maar kunnen onze financiële positie fors ongunstig beïnvloeden als blijkt dat deze bezuinigingen en ombuigingen niet of niet geheel worden gerealiseerd. Structureel bezien moet er nog tot en met 2019 afgerond € 317.000 aan ombuigingen en bezuinigingen gerealiseerd worden. Provinciaal toezicht zal bij het beoordelen van onze begroting en meerjarenraming deze stelposten in mindering brengen op onze financiële positie waardoor wij niet meer zullen voldoen aan kaders en richtlijnen van een duurzaam reëel sluitende begroting en meerjarenraming.

Wij voldoen aan de in deze kadernota opgenomen uitgangspunten voor het hebben van een reëel sluitende begroting en meerjarenraming wat inhoud dat wij de repressieve toezichtvorm van onze provinciale toezichthouder zullen ontvangen.

Wij zien met belangstelling uw besluitvorming over de kadernota 2017-2020 tegemoet zodat wij deze kadernota kunnen betrekken bij het samenstellen van de begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 en dat wij u een begroting en meerjarenraming kunnen aanbieden die hoort bij een financieel gezonde gemeente.

In deze kadernota zijn de financiële gevolgen van de eerste bestuursrapportage verwerkt, echter niet van de meicirculaire 2016. Als onverhoopt blijkt dat er op basis van deze circulaire nog aanvullende bezuinigingen noodzakelijk zijn, zullen wij daarmee bij het opstellen van de begroting 2017 en de meerjarenraming 2018 -2020 rekening houden en u concrete voorstellen doen.

De secretaris,

drs. M.G.J. (Mariet) Nijhuis-Quanjel

De burgemeester,

ir. C.W. Veerhoek

LEESWIJZER OPBOUW EN INDELING KADERNOTA

De kadernota is opgezet met inachtneming van het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV). Naast deze bron zijn ook de kaders en criteria genoemd in de Gemeentewet, de Algemene Wet Bestuursrecht en het Provinciaal Beleidskader Financieel toezicht van belang.

De opbouw en indeling van deze kadernota sluit volledig aan bij andere documenten uit het P&C-instrumentarium van de gemeente Neder-Betuwe, zoals de begroting, de bestuursrapportages en de jaarstukken.

Naast een voorwoord van ons college, een overzicht van de financiële positie met een verwacht toekomstig perspectief, een toelichting op de financiële positie en een overzicht van uitgangspunten waarop het samenstellen van onze begroting 2017 en de meerjarenraming 2018-2020 moet worden gebaseerd, wordt een totaaloverzicht van nieuwe ontwikkelingen en eventuele beleidsombuigingen en bezuinigingen aan u gepresenteerd.

Daarna zijn per programma de *nieuwe* ontwikkelingen of ombuigingen volgens een vast stramien ('Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we daarvoor doen?' en 'Wat gaat het kosten?' of 'Welke ombuiging gaan wij realiseren?', 'Wat zijn de gevolgen hiervan?' en 'Wat gaat deze ombuiging opbrengen?') opgenomen. Dit geldt ook voor de algemene dekkingsmiddelen en de mutaties in de reserves. In de paragrafen worden nieuwe relevante ontwikkelingen vermeld.

Over de ontwikkelingen in de paragrafen wordt - volgens afspraak met u - alleen in de begroting en in de jaarstukken gerapporteerd. Wel kan er - indien het college dat noodzakelijk acht - over belangrijke actuele ontwikkelingen in de paragrafen worden gerapporteerd.

Ten slotte treft u een voorstel aan omtrent de besluitvorming.

FINANCIËLE POSITIE EN VERWACHT TOEKOMSTIG PERSPECTIEF

De financiële vertaling van de kadernota 2017-2020.

Op basis van de meest recente gegevens ramen wij onze financiële positie voor de periode 2016-2020 als volgt.

OVERZICHT FINANCIËLE POSITIE 2016-2020						
		Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
		2016	2017	2018	2019	2020
PLANNING EN CONTROL CYCLUS 2016-2019						
Financiële positie 2016-2020 op basis van aangeboden begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019.						
		-277.047	-405.097	-1.061.872	-981.880	-981.880
Vastgestelde begrotingswijzigingen:						
B1-2016	Beheerplannen kunstwerken (bruggen en viaducten)	8.000	2.000	2.000	2.000	-40.000
B2-2016	Inflatiecorrectie leges en aanpassing tarief gehandicaptenparkeerkaart	-5.582	-5.582	-5.582	-5.582	-5.582
B3-2016	SVN duurzaamheidslening	11.250	11.250	11.250	11.250	11.250
B4-2016	Concept begroting 2016 GGD	0	0	0	0	0
B5-2016	Mogelijke kostenbesparing begraafplaatsen	-30.065	-30.065	-30.065	-53.689	-53.689
B6-2016	Vervanging Ipads raads/ burger raadsleden	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
B7-2016	Onderzoek privatisering sportaccommodaties Neder-Betuwe	47.000	0	0	0	0
B8-2016	2e Wijziging legesverordening 2016	-3.872	-3.872	-3.872	-3.872	-3.872
Doorwerking vastgestelde begrotingswijzigingen tot de eerste bestuursrapportage 2016		29.731	-23.269	-23.269	-46.893	-88.893
Eerste bestuursrapportage 2016						
Financiële doorwerking eerste bestuursrapportage 2016		102.158	224.147	43.307	145.876	125.357
Financiële positie 2016-2020 inclusief begrotingswijzigingen en eerste bestuursrapportage 2016		-145.158	-204.219	-1.041.834	-882.897	-945.416
PLANNING EN CONTROL CYCLUS 2017-2020						
Kadernota 2017-2020						
Loon- en prijsstijgingen Jaarschijf 2020 (uitgangspunten samenstellen begroting)		0	0	0	0	180.000
Nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen		0	408.155	383.200	365.700	350.450
Voorgestelde ombuigingen, bezuinigingen en dekkingsvoorstellen		0	-390.000	0	0	0
Saldo kadernota 2017-2020		0	18.155	383.200	365.700	530.450
Financiële positie 2016-2020 inclusief kadernota 2017-2020		-145.158	-186.064	-658.634	-517.197	-414.966

Toelichting op de financiële positie.

Hieronder volgt een toelichting op de gepresenteerde financiële positie 2016-2020.

Als uitgangspunt voor deze financiële positie hebben wij de op 5 november 2015 vastgestelde begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019 gehanteerd.

Daarna zijn de financiële gevolgen van de door u vastgestelde begrotingswijzigingen, tot de eerste bestuursrapportage 2016 opgenomen. Voor 2016 zijn er acht begrotingswijzigingen die invloed hebben op onze financiële positie. Het betreft hier de financiële doorwerking van de beheerplannen kunstwerken (bruggen en viaducten), de inflatiecorrectie leges en aanpassing tarief gehandicaptenparkeerkaart, de SVN duurzaamheidsleningen, de concept begroting 2016 GGD, de mogelijke kostenbesparing begraafplaatsen, de vervanging IPads raadsleden en burgerraadsleden, het onderzoek privatisering sportaccommodaties Neder-Betuwe en de 2e wijziging legesverordening 2016.

De structurele effecten van de eerste bestuursrapportage 2016, die separaat aan u wordt aangeboden, zijn afzonderlijk zichtbaar gemaakt in deze financiële positie.

Op deze wijze hebben wij de financiële positie geactualiseerd vanaf de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 tot en met de 1^e bestuursrapportage 2016. Met andere woorden de financiële positie per heden.

Vervolgens wordt de financiële positie per heden in relatie gebracht met het nieuw beleid en de nieuwe ontwikkelingen die wij in deze kadernota hebben opgenomen. Daarbij hebben wij ons risicoprofiel aangegeven en de ontwikkeling van onze weerstandsratio.

De financiële gevolgen van de kadernota 2017-2020 zijn verdeeld in drie onderdelen. Het eerste onderdeel betreft de financiële gevolgen die voortvloeien uit de gestelde uitgangspunten voor het samenstellen begroting 2017 en de meerjarenraming 2018-2020. Het tweede onderdeel betreft de financiële gevolgen op basis van het nieuwe beleid en de nieuwe ontwikkelingen en het derde onderdeel betreft de financiële gevolgen op basis van de voorgestelde ombuigingen, bezuinigingen en dekkingsvoorstellen

De financiële positie in toekomstig perspectief.

In deze kadernota zijn nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen opgenomen. Het totaalbedrag aan nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen waarmee de financiële positie van onze gemeente wordt beïnvloed bedraagt in 2017 € 408.000 o tot een bedrag van € 350.000 in 2020. Het budget voor onvoorziene uitgaven is op een adequaat niveau en na het verwerken van het aangegeven nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen kan geconcludeerd worden dat wij voldoen aan uw visie van een duurzaam financieel gezonde gemeente met een weerstandsratio van minimaal 1,0 of hoger. 2017 sluit met een overschot van € 186.064, 2018 sluit met een overschot van € 658.634, 2019 sluit met een overschot van € 517.197 en 2020 sluit met een overschot van € 414.966. De weerstandsratio stijgt van 1,2 in 2017 tot 1,4 in 2020.

In de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 is een aantal taakstellende bezuinigingen en ombuigingen opgenomen. Deze voorgestelde bezuinigingen en ombuigingen beïnvloeden onze financiële positie gunstig maar kunnen onze financiële positie fors ongunstig beïnvloeden als blijkt dat deze bezuinigingen en ombuigingen niet of niet geheel worden gerealiseerd. Structureel gezien moet er nog afgerond € 317.000 aan ombuigingen en bezuinigingen gerealiseerd worden. Provinciaal toezicht zal bij het beoordelen van onze begroting en meerjarenraming deze stelposten in mindering brengen op onze financiële positie waardoor wij niet meer zullen voldoen aan kaders en richtlijnen van een duurzaam reëel sluitende begroting en meerjarenraming.

Uitgangspunten begroting 2017-2020.

Het financieel-economisch perspectief voor de komende jaren vraagt om een strikt begrotingsbeleid. Aanvullend op geldende wet- en regelgeving in onder meer de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording en onze Financiële verordening 212, gaan wij hierbij uit van onderstaande uitgangspunten. Deze zijn voor ons leidend ten aanzien van ons inhoudelijke en financiële beleid en uitvoering in de komende jaren.

- 1. Coalitieprogramma 2014-2018: 'Samenwerken aan een vitale samenleving'**
Als uitvloeisel van de gemeenteraadsverkiezingen is een coalitieprogramma opgesteld. Het college heeft op basis daarvan een uitvoeringsprogramma opgesteld. Dit programma vormt de leidraad voor het gemeentelijk beleid voor de komende jaren.
- 2. Reeds bestaand beleid**
Afgezien van nieuwe ontwikkelingen zoals bepaald in het uitvoeringsprogramma bij het coalitieakkoord en afgezien van nieuw beleid, bezuinigingen en dekkingsvoorstellen waarover u bij de behandeling van deze kadernota besluit, gaan we bij het opstellen van de begroting uit van het bestaande beleid.
- 3. Integrale afweging**
De raad weegt wensen voor nieuw beleid tegen elkaar en tegen de beschikbare financiële beleidsruimte af bij de besluitvorming over de begroting in het najaar. Deze kadernota biedt inzicht in de ontwikkeling van de financiële beleidsruimte en in de wensen voor nieuw beleid. De inpassing van de kadernota in de begroting vindt plaats onder een hoofdstuk 'Nieuw beleid conform kadernota'. De kadernota 2017-2020 geeft daarmee richting voor de inhoud van de begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020.

De inpassing van eventueel nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen, die bekend worden na behandeling van de kadernota door de gemeenteraad, vindt plaats in de begroting onder het hoofdstuk 'Nieuw beleid na kadernota'. Definitieve besluitvorming over het nieuwe beleid conform kadernota én over het nieuwe beleid na kadernota vindt plaats bij de begrotingsbehandeling in het najaar. Via bestuursrapportages en jaarstukken worden geen besluiten genomen over het uitvoeren van nieuw beleid.

- 4. Oud voor nieuw**
In geval de raad besluit op een voorstel om extra geld uit te geven op een ander moment dan bij bovengenoemde integrale afweging, moet solide dekking worden aangewezen. Tenzij er sprake is van externe dekking, moet in het voorstel aangegeven worden welk oud beleid moet worden geschrapt of verminderd. Een beroep op een verwacht positief begrotingsoverschot of een waarschijnlijk rekeningssaldo is geen acceptabele dekking
- 5. Behoedzame en reële ramingen**
Bij het begroten (budgetteren) gaan we uit van behoedzame en reële ramingen. De raming van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds voor een begrotingsjaar baseren wij op de meicirculaire van het voorafgaande jaar. Tussentijdse mutaties in de hoogte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds verrekenen wij incidenteel met het begrotingssaldo. Bijstelling van specifieke, incidentele geldstromen van rijk of provincie verrekenen wij direct met de specifieke, incidentele uitgaven die hiertegenover staan.
- 6. Structureel sluitende begroting**
De begroting en meerjarenraming moeten structureel en reëel sluitend zijn. Het laatste jaar van de vier jaarschijven is altijd structureel sluitend. Tekorten in de voorliggende jaren worden slechts bij hoge uitzondering gedekt uit reserves.
- 7. Structurele uitgaven worden structureel gedekt**
Tegenover structurele lasten staan structurele baten. Tegenover structurele lasten kunnen geen incidentele baten of incidentele meevallers staan. Uit het budget voor onvoorziene uitgaven worden geen structurele uitgaven gedaan.
- 8. Aantal inwoners**
Als uitgangspunt bij het samenstellen van de begroting 2017 en de meerjarenraming 2018-2020 wordt het aantal inwoners gebaseerd op het aantal inwoners per 1 januari 2016. Op die datum telde Neder-Betuwe 23.049 inwoners.

Plaatsnaam	Aantal 2015	Aantal 2016
Dodewaard	4.411	4.379
Echteld	1.083	1.056
Kesteren	5.350	5.527
Opheusden	6.008	6.132
Ochten	4.770	4.860
IJzendoorn	1.106	1.095
TOTAAL	22.728	23.049

- 9. Prijspeil (inflatiepercentage)**
De meicirculaire 2016 geeft de kaders aan voor de verwachte prijsstijging voor het jaar 2017. Op het moment van opstellen van deze kadernota is de meicirculaire 2016 nog niet beschikbaar. De afspraak die wij met u hebben gemaakt is dat wij voor de prijsstijging jaarlijks een stelpost prijsstijging opnemen conform het percentage dat de meicirculaire voor het volgende jaar aangeeft. In de meicirculaire worden er middels de algemene uitkering gemeentefonds hiervoor ook middelen beschikbaar gesteld. In onze begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019 is voor de jaren 2017 tot en met 2019 rekening gehouden met verwachte prijsstijgingen van jaarlijks 1%. Voor het jaar 2020 ramen wij ook een verwachte prijsstijging van 1%. Een bedrag van € 100.000.

Vanwege het nog niet beschikbaar zijn van de meicirculaire 2016 passen wij de bestaande stelposten prijsstijgingen niet aan op basis van nieuw beleid. Wanneer de meicirculaire 2016 ter beschikking komt zullen wij u zo spoedig mogelijk informeren over de uitkomsten van deze circulaire en zullen wij de bestaande stelposten voor prijsstijgingen aanpassen.

10. Personeelslasten

De formatie 2017 wordt geraamd op basis van de formatie 2016. De huidige CAO loopt van 1 januari 2016 tot 1 mei 2017. De meicirculaire 2016 geeft kaders aan voor de verwachte loonstijgingen voor de komende jaren. Zoals u hierboven bij het onderdeel prijspeil heeft kunnen lezen is de meicirculaire 2016 nog niet beschikbaar bij het opstellen van deze kadernota. In de 1^e bestuursrapportage 2016 is meerjarig de recente loonstijging van 3% per 1 januari 2016 op basis van de huidige CAO verwerkt. Daarnaast is er voor de jaren 2017 tot en met 2019 rekening gehouden met een verwachte loonstijging van jaarlijks 1%. Voor het jaar 2020 ramen wij ook een verwachte loonstijging van 1%. Een bedrag van € 80.000. Vanwege het nog niet beschikbaar zijn van de meicirculaire 2016 passen wij de bestaande stelposten loonstijgingen niet aan op basis van nieuw beleid. Wanneer de meicirculaire 2016 beschikbaar komt zullen wij u zo spoedig mogelijk informeren over de uitkomsten van deze circulaire en zullen wij de bestaande stelposten voor loonstijgingen aanpassen.

11. Investerings en vrijval van investeringen

In de door u in 2010 vastgestelde nota activabeleid heeft u beleidskaders aangegeven hoe om te gaan met investeringen en vrijval van investeringen. Investeringskredieten worden beschikbaar gesteld op basis van een deugdelijke voorbereiding. De ondergrens voor investeringskredieten bedraagt € 25.000. Vrijval in investeringen wordt niet in de exploitatiesfeer ingezet. Als een investering niet in het geplande jaar wordt gerealiseerd, vallen de kapitaallasten incidenteel vrij ten gunste van de exploitatie. In de begroting wordt een stelpost van € 50.000 opgenomen voor vrijval van kapitaallasten. Tegenover deze stelpost staat een toevoeging aan de algemene reserve voor hetzelfde bedrag. Bij bestuursrapportages wordt bezien of er daadwerkelijk sprake is van vrijval van kapitaallasten.

12. Rente en afschrijvingen op investeringen

Het bestaande beleid omtrent rente zal gaan wijzigen. Het Besluit Begroting en Verantwoording voor gemeenten en provincies (BBV) kent een fors aantal aanpassingen en ontwikkelingen waarover u tijdens de college-informatieavond van 24 maart 2016 bent geïnformeerd. Een belangrijk onderdeel van BBV vernieuwingen betreft het onderdeel rente. Wat ons nieuw beleid omtrent rente zal worden moet nog nader worden bepaald. De uitwerking van het nieuwe beleid omtrent rente inclusief de financiële effecten hiervan worden verwerkt in de begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020. De ruimte die ontstaat door vrijval van afschrijvingslasten wordt benut voor vervangingsinvesteringen en als vervanging niet nodig is zal de vrijval van afschrijvingslasten ten gunste komen van de financiële positie.

13. Rente reserves en voorzieningen

De basis hiervoor vormt de nota reserves en voorzieningen 2014. Deze nota is vastgesteld in de raadsvergadering van 30 januari 2014.

In deze nota zijn de volgende kaders vastgesteld:

- ✚ Aan de algemene reserve wordt geen rente toegerekend;
- ✚ Aan bestemmingsreserves die gevormd zijn ter dekking van kapitaallasten wordt jaarlijks rente toegerekend. Dit is gelijk aan de interne rekenrente van die gebruikt wordt bij het bepalen van de kapitaallasten;
- ✚ Bestemmingsreserves worden afgebouwd conform uw besluitvorming bij de Nota reserves en voorzieningen 2008. Per 2016 resteert in deze categorie nog één bestemmingsreserve: 'Huisvesting Van Lodenstein College'.

14. Reservepositie

De algemene reserve dient ter dekking van de risico's en om incidentele exploitatietekorten op te vangen.

De reserve grondexploitatie dient ter dekking van de risico's die aanwezig zijn op het gebied van grondexploitatie.

De reserve Drie decentralisaties dient ter dekking van de risico's die aanwezig zijn op het gebied van de drie decentralisaties.

De reserve Precariobelasting dient ter dekking van de risico's die aanwezig zijn op het gebied van de heffing van precariobelasting.

Samen zijn deze vier reserves onderdeel van het weerstandscapaciteit.

Totaaloverzicht financiële ontwikkelingen die voortvloeien uit de gestelde uitgangspunten voor het samenstellen van de begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020

NIEUWE ONTWIKKELINGEN DIE VOORTVLOEIEN UIT DE GESTELDE UITGANGSPUNTEN SAMENSTELLEN BEGROTING 2017 EN MEERJARENRAMING 2018-2020							
Omschrijving	Invest.	2016	2017	2018	2019	2020	Cat.
Programma 1							
Verwachte prijsstijgingen voor het jaar 2020	0	0	0	0	0	100.000	1
Verwachte loonstijgingen voor het jaar 2020	0	0	0	0	0	80.000	1
Totaal nieuw aangedragen beleid	0	0	0	0	0	180.000	
Totaal nieuw aangedragen beleid conform uitgangspunten	0	0	0	0	0	180.000	

Totaaloverzicht van nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen.

Het nieuwe beleid/nieuwe ontwikkelingen in de programma's, algemene dekkingsmiddelen, mutaties in reserves en in de paragrafen zijn hieronder samengevat weergegeven.

Het nieuwe beleid/nieuwe ontwikkelingen is onderverdeeld in de volgende categorieën:

1. Wettelijk: op grond van wettelijke bepalingen noodzakelijk;
2. Noodzakelijk: om het bestaande beleid te kunnen uitvoeren en wat voor de toerusting van de bedrijfsvoering die nodig is om als zelfstandige gemeente adequaat te kunnen functioneren;
3. Wenselijk: een wens. (passend binnen het coalitieakkoord c.q. op basis van actuele ontwikkelingen).

NIEUW BELEID EN NIEUWE ONTWIKKELINGEN IN: DE PROGRAMMA'S, ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, MUTATIES IN RESERVES EN DE PARAGRAFEN							
Omschrijving	Invest.	2016	2017	2018	2019	2020	Cat.
Programma 1							
Digitale overheid	0	0	61.000	16.700	9.200	9.200	1
Realisatie besparing bezuinigingen Bedrijfsvoering	0	0	-49.745	0	0	0	2
Uitvoering IKB	0	0	40.000	40.000	40.000	40.000	1
Programma 2							
Bureau Halt	0	0	12.500	12.500	12.500	12.500	2
Programma 3							
Co financiering projecten vanuit het LOP	0	0	35.000	35.000	35.000	35.000	3
Implementatie Nieuwe Omgevingswet	0	0	40.000	25.000	15.000	10.000	1
Brede inzet gelden voor bewonersparticipatie	0	0	25.000	25.000	25.000	25.000	3
Programma 4							
Lokale Economie (inclusief accountmanager)	0	0	40.000	40.000	40.000	40.000	3
Regionaal investeringsfonds	0	0	44.000	44.000	44.000	44.000	3
Structurele extra beleidsinzet Economische Zaken en Toerisme	0	0	35.000	35.000	35.000	35.000	3
Programma 5							
Uitbreiding VVE-plaatsen	0	0	110.000	110.000	110.000	110.000	3
Eerste inrichting 13e groep Sebaschool Ochten	0	0	15.400	0	0	0	1
Vervangingsinvestering Bus ouderenvervoer	52.500	0	0	0	0	8.750	2
Vrijval Kapitaallasten	0	0	0	0	0	-19.000	2
Totaal nieuw aangedragen beleid	52.500	0	408.155	383.200	365.700	350.450	
Totaal nieuw aangedragen beleid Inclusief aanpassingen bestaand beleid	52.500	0	408.155	383.200	365.700	350.450	
+ = tekort - = overschot							
Omschrijving	Invest.	2016	2017	2018	2019	2020	Cat.
Categorie 1 Wettelijk	0	0	156.400	81.700	64.200	59.200	1
Categorie 2 Noodzakelijk	52.500	0	-37.245	12.500	12.500	2.250	2
Categorie 3 Wenselijk	0	0	289.000	289.000	289.000	289.000	3
Totaal	52.500	0	408.155	383.200	365.700	350.450	

Totaaloverzicht van ombuigingen, bezuinigingen en dekkingsvoorstellen

De ombuigingen, bezuinigingen en dekkingsvoorstellen in de programma's, algemene dekkingsmiddelen, mutaties in reserves en in de paragrafen zijn hieronder samengevat weergegeven.

TOTAALOVERZICHT VAN OMBUIGINGEN, BEZUINIGINGEN EN DEKKINGSVOORSTELLEN IN : DE PROGRAMMA'S, ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, MUTATIES IN RESERVES EN DE PARAGRAFEN					
Omschrijving	Investering	2017	2018	2019	2020
Programma 1					
Geen	0	0	0	0	0
Programma 2					
Geen	0	0	0	0	0
Programma 3					
Geen	0	0	0	0	0
Programma 4					
Geen	0	0	0	0	0
Programma 5					
Geen	0	0	0	0	0
Overzicht van algemene dekkingsmiddelen					
Geen	0	0	0	0	0
Overzicht van mutaties in reserves					
Enmalige onttrekking uit de reserve precariobelasting	0	-390.000	0	0	0
Paragrafen					
Geen	0	0	0	0	0
Totaal nieuwe ontwikkelingen	0	-390.000	0	0	0
+ = tekort - = overschot					

NIEUWE ONTWIKKELINGEN EN OMBUIGINGEN IN DE PROGRAMMA'S

Programma 1:	Bestuur en dienstverlening
Programma 2:	Openbare orde en veiligheid
Programma 3:	Fysieke leefomgeving
Programma 4:	Economie
Programma 5:	Sociaal domein
Overzicht van:	Algemene dekkingsmiddelen

Programma 1: Bestuur en dienstverlening

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

Digitale overheid

Wij willen bereiken:	
A.	Per 2017 de dienstverlening naar burgers en bedrijven verbeteren door het digitaal te maken. Daarnaast voordelen benutten van efficiënt samenwerken aan digitale dienstverlening, de informatiesamenleving
B.	Voldoen aan de huidige privacywetgeving en beantwoorden aan de Europese privacy verordening
C.	Voldoen aan de substitutie vereisten voor archiefbescheiden om afscheid te nemen van de hybride informatievoorziening met analoge dossiers
Wat gaan we ervoor doen?	
A1.	Digitaliseren in de communicatie: digitale handtekening, e-mailbestand, digitale facturatie en module innen, MijnOverheid.nl
B1.	Treffen van maatregelen om te voldoen aan de Europese privacy verordening
C1.	Functionele aanpassing in Decos laten uitvoeren om specifieke processen te certificeren voor substitutie
C2.	Digitalisering bestuurlijke besluitvorming via inrichting Decos. Digitaal ondertekenen en paraferen.
<p>Toelichting:</p> <p>A. "Digitale overheid per 2017 / Digitale agenda 2020" Onder het motto de burger centraal, overheid digitaal en kosten minimaal wil Neder-Betuwe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Digitaliseren in de communicatie met burgers en bedrijven door inzet van: een digitale handtekening, digitale mailings, digitale facturatie, gebruik van MijnOverheid.nl. • Meldingen van openbare ruimten via een app vastleggen en op een digitale kaart in beeld brengen. • Burgerparticipatie, co-creatie en omgevingsbewustzijn stimuleren met ondersteuning van digitale en sociale media mogelijkheden. <p>Minister Plasterk heeft vanuit BZK met de visiebrief 'Digitale Overheid 2017' aangegeven hoe de overheid haar dienstverlening naar burgers en bedrijven moet gaan verbeteren door het digitaal te maken. De VNG-commissie 'Dienstverlening en informatiebeleid' heeft daarnaast de ambities neergelegd om als gemeenten intensiever en innovatiever te gaan werken aan digitale dienstverlening en e-overheid. De ambities hiervoor zijn door KING/VNG vertaald in het strategische plan 'Digitale Agenda 2020' (DA 2020). Dit strategisch plan 'Digitale Agenda 2020' (DA2020) is in juni 2015 op de algemene ledenvergadering van de VNG, unaniem goedgekeurd. Met DA2020 neemt de VNG de opgave van BZK mee en vult ze aan met eigen ambities, aanpak en prioritering. De gemeente Neder-Betuwe geeft hier uitvoering aan.</p> <p>B. "Europese privacy verordening 2018"</p> <p>Voor overheden en bedrijven verandert er in 2016 veel op het gebied van privacy en gegevensverwerking. Naar alle waarschijnlijkheid treedt dan de nieuwe Europese Privacy Verordening in werking. De Verordening, die op dat moment direct de huidige EU Privacy Richtlijn en de Nederlandse Wet bescherming persoonsgegevens vervangt, bevat strengere regels met betrekking tot het verwerken van persoonsgegevens. En de verordening geeft toezichthouders uitgebreidere sanctiebevoegdheden bij overtreding hiervan. Ondanks dat de inhoud van de verordening nog niet definitief is - verwacht wordt dat dit in 2016 het geval is, waarna er nog een termijn verstrijkt voordat de inwerkingtreding plaatsvindt - kan er alvast vanuit worden gegaan. De invoering geldt voor alle informatiesystemen van de gemeente waarin privacy gevoelige informatie is opgesloten. Ter voorbereiding op de Europese privacy verordening wil Neder-Betuwe laten controleren in hoeverre haar informatiesystemen voldoen aan alle eisen die de huidige privacy wet- en regelgeving hieraan stelt. Om te voldoen aan de Europese verordening moet de gemeente aanvullende maatregelen treffen.</p> <p>C. "Certificering in het kader van substitutie" Momenteel zit Neder-Betuwe nog in een situatie dat alleen analoge documenten als origineel gezien mogen worden. Om in aanmerking te komen voor substitutie, dat wil zeggen dat ook digitale documenten als origineel beschouwd mogen worden, wil Neder-Betuwe de processen voor dossierbeheer en bestuurlijke besluitvorming aanpassen aan de vereisten voor substitutie.</p>	

Op te nemen in Programmagids I&A (verantwoordelijkheid ICT)

Wat gaat het kosten	Investering	2017	2018	2019	2020
Digitaliseren communicatiemiddelen	0	23.500	5.700	5.700	5.700
Maatregelen Europese privacy verordening	0	15.000	3.500	3.500	3.500
Inrichting digitale bestuurlijke besluitvorming	0	15.000	0	0	0
Functionele aanpassingen Decos substitutie	0	7.500	7.500	0	0
Totaal	0	61.000	16.700	9.200	9.200

Onderbouwing van de bezuinigingspost bedrijfsvoering van € 49.745

In de raadsvergadering van 5 november 2015 is een motie aangenomen, waarin de raad het college heeft verzocht:

1. de Post "te realiseren bezuinigingen op de bedrijfsvoering" voor het jaar 2017 op dit moment ongedaan te maken en daarmee (vooralsnog) een bezuiniging van € 129.934 te realiseren;
2. de raad in de loop van 2016 te informeren over de in de begroting 2016 behaalde doelen bij het team financiën;
3. indien er in 2017 aanvullende gelden nodig zijn hiertoe de raad bij de kadernota 2017 een onderbouwd voorstel voor een additioneel budget te doen toekomen.

Het college heeft punt 1 van deze motie niet overgenomen en de stelpost voor 2017 is dan ook niet ingetrokken.

Begin dit jaar zijn verbeteringen bij het team financiën ingezet en is er tijdelijk extra menskracht ingehuurd om de projecten als de vernieuwing van de BBV-voorschriften, de implementatie van het informatiemanagementsysteem LIAS alsmede de implementatie van de Vennootschapsbelasting tijdig te kunnen uitvoeren.

Voorts is kritisch gekeken of er in 2017 toch nog bezuinigd kan worden. Daartoe zijn de personeelslasten 2017 tegen het licht gehouden en kan als harde bezuiniging een bedrag van € 49.745 worden gerealiseerd. Dit bedrag is in deze kadernota opgenomen.

Structureel uitvoering geven aan het IKB per 1 januari 2017

	Wij willen bereiken:
A.	Uitvoering geven aan het IKB (Individueel Keuzebudget).
	Wat gaan we ervoor doen?
A1.	Hiervoor moet structureel 0,8% van het in de maand van opbouw geldende salaris toegevoegd worden aan het IKB, dit dienst als bron en kan ingezet worden voor de volgende doelen: het kopen van vakantie-uren, extra inkomen, het financieren van een opleiding en eventuele lokale bestedingsdoelen.
	Toelichting: Conform hoofdstuk 3 CAR-UWO per 1 januari 2017 voldoen aan de verplichting om de financiële tegenwaarde van 14,4 bovenwettelijke vakantie-uren als bron toe te voegen aan het IKB.

Wat gaat het kosten	Investering	2017	2018	2019	2020
Uitvoering IKB (14,4 bovenwettelijke vak.uren)		40.000	40.000	40.000	40.000
Totaal	0	40.000	40.000	40.000	40.000

Mutaties in reserves

Geen

Programma 2: Openbare orde en veiligheid

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

Voorlichting Bureau Halt

	Wij willen bereiken:
A.	Voorkomen dat jongeren deviant gedrag vertonen en weten wat de consequenties ervan zijn.
B.	Voorkomen dat jongeren in het strafrecht terecht komen
	Wat gaan we ervoor doen?
A1.	Voortzetten voorlichtingslessen door Halt op middelbaar- en basisonderwijs over de gevolgen van
B1.	criminaliteit/groepsdruk en over overlast rond de jaarwisseling.
	Toelichting: Jongeren die zich schuldig maken aan strafbare feiten kunnen onder bepaalde voorwaarden worden doorgestuurd naar bureau Halt voor een Halt-straf. Dit geldt voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar. Dit houdt in dat zij een leer en/of werkstraf krijgen opgelegd en dat er afspraken worden gemaakt over de terugbetaling van wat er bijvoorbeeld is vernield. Jongeren die in onze gemeente worden aangehouden voor strafbaar feit worden in onze gemeente nu nog doorverwezen naar bureau Halt. Het betreft hier het herstellen van de in de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 doorgevoerde bezuiniging.

Wat gaat het kosten	Investing	2017	2018	2019	2020
Voorlichting bureau Halt jongeren 12-18 jaar		12.500	12.500	12.500	12.500
Totaal	0	12.500	12.500	12.500	12.500

Mutaties in reserves

Geen

Programma 3: Fysieke leefomgeving

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

Co financiering en uren projecten LOP

Wij willen bereiken:	
A.	Het Landschap ontwikkelplan (LOP - RAAD/10/00975) is door uw raad in 2010 vastgesteld. Doel is de landschappelijke kwaliteiten te behouden en waar mogelijk te versterken. Momenteel worden er geen acties uit het LOP opgepakt in verband met het ontbreken van financiële / ambtelijke capaciteit.
Wat gaan we ervoor doen?	
A1.	<p>Het LOP heeft tot doel om de landschappelijke kwaliteiten binnen Neder-Betuwe te behouden en waar mogelijk te versterken. In samenhang daarmee heeft het LOP ten doel om het netwerk van recreatieve voorzieningen te versterken omdat via recreatie het landschap goed kan worden beleefd.</p> <p>De financiële middelen van de gemeente Neder-Betuwe maken het noodzakelijk tot het stellen van prioriteiten. De daadwerkelijke uitvoering van projecten is afhankelijk van het vinden van externe financieringsbronnen in aanvulling op gemeentelijke bijdragen. Tevens wordt gekozen voor een pragmatische aanpak die mede wordt bepaald door het benutten van kansen die zich ergens spontaan voordoen. Tot slot zijn er maatregelen die worden gerealiseerd door 'werk met werk' te maken. Dit betreft bijvoorbeeld de verbetering van de landschappelijke inpassing van verschillende bedrijfsterreinen of de aanleg van wegbeplanting. Deze maatregelen vinden plaats ten tijde van een herstructurering van het bedrijfsterrein of de betreffende weg.</p> <p>Wij gaan het uitvoeringsprogramma van het LOP ter hand nemen en waar wenselijk actualiseren. Dit betreft:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Projecten gericht op Landschapsverbetering - Projecten gericht op Erfbeplanting/Hoogstamfruitgaarden - Projecten gericht op Recreatieve Voorzieningen - <p>Projecten zoals genoemd in deel 3 van het LOP stimuleren c.q. uitvoeren en subsidie aanvragen. De uren van de LOP coördinator kunnen veelal als cofinanciering worden ingebracht. De financiering van projecten kan derhalve een combinatie zijn van inzet van uren om het project vorm te geven en als co financiering worden toegepast</p>
<p>Toelichting: Onze omliggende gemeenten hebben zowel ambtelijke capaciteit als financiële middelen ter beschikking om landschap gerichte projecten te realiseren. Projecten stoppen niet bij de gemeentegrens. De huidige subsidie mogelijkheden laten zien dat met ambtelijke uren en een beperkt bedrag als cofinanciering er aantrekkelijke projecten binnen ons landschap kunnen worden gerealiseerd. Er moet minimaal € 25.000,- als cofinanciering vanuit het gebied worden ingebracht. In het Nationaal Landschap Rivierengebied is het subsidieregime 75%, wat inhoudt dat de omvang van de aanvraag minimaal € 100.000 is (uitgaande van € 25.000 cofinanciering vanuit het gebied / gemeente). Bij een aanvraag met een omvang van € 100.000 euro kan een mooi programma worden vormgegeven, waarbinnen zowel klompenpaden als landschapsversterking (aanplant landschapselementen) gerealiseerd kan worden. Daarnaast zijn er vele kleinere initiatieven (werk maken met werk) waarin wij met cofinanciering kunnen participeren.</p> <p>Nadat de projecten in een concreet projectvoorstel zijn uitgewerkt kan de definitieve (co) financiering worden bepaald.</p>	

Wat gaat het kosten	Investering	2017	2018	2019	2020
Cofinanciering en uren projecten LOP		35.000	35.000	35.000	35.000
Totaal	0	35.000	35.000	35.000	35.000

Brede inzet gelden voor bewonersparticipatie

Wij willen bereiken:	
A.	Participatie van onze inwoners breed versterken
Wat gaan we ervoor doen?	
A1.	Wat in 2015 begonnen is om middelen vrij te maken voor groen initiatieven zien we dat de cohesie tussen participatie binnen sociaal en fysiek een veel breder terrein beslaat. In onze begroting ontbreken middelen om structureel invulling te geven aan (burger) initiatieven.
<p>Toelichting: Het betreft hierbij vooral de middelen om (burger) initiatieven te bekostigen. Ambtelijke inzet is hier niet in meegenomen.</p>	

Wat gaat het kosten	Investering	2017	2018	2019	2020
middelen voor (burger) participatie	0	25.000	25.000	25.000	25.000
Totaal	0	25.000	25.000	25.000	25.000

Implementatietraject Omgevingswet

Wij willen bereiken:	
A.	Een succesvolle implementatie van de Omgevingswet binnen de gemeente Neder-Betuwe.
B.	Een gemeentelijke informatievoorziening die is ingericht naar de eisen vanuit de Omgevingswet.
Wat gaan we ervoor doen?	
A1.	Uitvoering geven aan het Plan van Aanpak Invoeringstraject Omgevingswet (vaststelling juni 2016). Het bevat op basis van het bestuurlijk ambitieniveau (lokale afwegingsruimte) en de impact hiervan de noodzakelijke stappen voor een succesvolle implementatie. Daarbij is ook aandacht voor de wijze waarop we vorm willen geven aan regionale samenwerking en maatschappelijke betrokkenheid.
	<p>Toelichting: In 2018 treedt naar verwachting de Omgevingswet in werking. Opnieuw een ingrijpende stelselwijziging, nu op het fysiek-ruimtelijke domein. Vanuit eenzelfde beweging, de kanteling waarbij steeds meer verantwoordelijkheden bij de samenleving zelf worden gelegd. Deze nieuwe wet voor de leefomgeving gaat niet alleen over wet- en regelgeving en bijbehorend instrumentarium: het overnemen van de nieuwe regels ('transitie'). Nieuwe planvormen (instrumenten) zijn onder meer de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan. De wet gaat ook en vooral over de veranderopgave in de manier van werken: het aanpassen van de organisatie, de werkprocessen en de werkcultuur ('transformatie'). Met onze nieuwe werkwijze, waarin we nieuwe initiatieven integraal, aan de voorkant van het proces afwegen vanuit een heldere rolverdeling, sorteren we hier al op voor. Voor het invoeringstraject, waarin we zullen afstemmen met al lopende trajecten, stellen we een breed gedragen Plan van Aanpak op ("agenda") op basis waarvan we de invoering de komende jaren gaan vormgeven. Hierin zijn ook de benodigde (aanvullende) budgetten (financiële en personele middelen) onderbouwd opgenomen. Op dit moment kunnen we hier nog slechts een grove inschatting van maken.</p>
B1.	Impactanalyse uitvoeren naar de consequenties van de invoering van de Omgevingswet op de gemeentelijke informatievoorziening.
	<p>Toelichting: Om ervoor te zorgen dat de werkprocessen en informatievoorziening bij de gemeente Neder-Betuwe straks zo goed mogelijk aansluiten op het Digitaal Stelsel en de Omgevingswet wil de gemeente een impactanalyse laten uitvoeren naar de consequenties voor de gemeentelijke informatievoorziening; de VIVO.</p> <p>Digitalisering is een onlosmakelijk onderdeel van de (invoering van de) Omgevingswet. Een initiatiefnemer wil online inzicht in wat er op een bepaalde plek wel en niet kan, welke regels gelden en weten welke onderzoeken nodig zijn. Bijvoorbeeld met één klik op de kaart. Dat geldt ook voor belanghebbenden. En het bevoegd gezag wil dat zoveel mogelijk gegevens betrouwbaar en gemakkelijk beschikbaar zijn voor goede en snelle besluitvorming.</p> <p>Alleen een omgevingswet met een goede digitale ondersteuning draagt bij aan de doelstelling om te komen tot vermindering van de administratieve lasten voor burgers, bedrijven en bevoegd gezag. Daarom wordt tot 2024 gewerkt aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).</p> <p>Het digitaal stelsel is niet één groot ICT-systeem, het is een geordend en verbonden geheel van afspraken en ICT-voorzieningen, registraties, gegevensverzamelingen en bronnen die nodig zijn om aan initiatiefnemers, belanghebbenden en bevoegd gezag de informatie beschikbaar te stellen die zij willen raadplegen of nodig hebben voor de processen van de Omgevingswet.</p>

Wat gaat het kosten	Investering	2017	2018	2019	2020
Invoeringskosten Omgevingswet (voor de periode 2017 t/m 2019 is jaarlijks al 25.000,- hiervoor beschikbaar gesteld)	0	35.000	25.000	15.000	10.000
Digitaal stelsel omgevingswet 2018	0	5.000	0	0	0
Totaal	0	40.000	25.000	15.000	10.000

Mutaties in reserves

Geen

Programma 4: Economie

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

Lokale Economie en Recreatie & Toerisme

Wij willen bereiken:	
A.	Een actief en betrokken bedrijfsleven, gericht op duurzame samenwerking
B.	Meer recreatief-/toeristische bestedingen en daarmee economische groei van de sector R&T
C.	Inzicht in koopkrachtbinding en koopmotieven van consumenten als input voor relevante beleidskeuzes
D.	Inzicht in de actuele winkelleegstand als beleidsinput voor behoud van vitale kernen.
E.	Inzicht in de actuele economische ontwikkeling in Neder-Betuwe als input voor relevante beleidskeuzes
Wat gaan we ervoor doen?	
A1.	Inzet accountmanager in aanvulling op het in 2016 te realiseren digitale bedrijvenloket.
B1.	<p>Doelstellingen in de beleidsnota Recreatie & Toerisme uitwerken w.o.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Samenwerking met ondernemers in het Platform R&T verder uitbouwen - Faciliteren van de uitbreidingswensen van ondernemers in de verblijfsrecreatie en van nieuwe dag-recreatieve voorzieningen - Stimuleren van nieuwe en van de kwaliteitsverbetering van recreatief-/toeristische producten - Uitbreiding routenetwerken (i.s.m. Regio Rivierenland en buurgemeenten) - Cultuurhistorie en landschap benadrukken en de mogelijkheden benutten (i.s.m. Regio Rivierenland en buurgemeenten) - Stimuleren ondernemerschap - Het faciliteren van de ontwikkeling van de Veerhaven Ochten - Verbeteren van de lokale aanbodkaart die in 2016 wordt ontwikkeld
C1.	Het uitvoeren van een lokaal koopstromenonderzoek (al dan niet i.c.m. een regionaal onderzoek)
D1.	Het uitvoeren van een leegstandsmonitor detailhandel
E1.	Het opstellen/actualiseren van een jaarlijkse Economische rapportage
	<p>Toelichting:</p> <p>A. In 2016 wordt een digitaal bedrijvenloket ingericht om ondernemers één ingang te geven voor al hun vragen en informatiebehoefte. Dit voorkomt dat ondernemers “van het kastje naar de muur” moeten gaan om hun vragen beantwoord te krijgen. Inzet is een snelle en professionele dienstverlening. Daarnaast is het van belang dat structureel wordt ingezet op het onderhouden van een goede relatie met het bedrijfsleven en dat ondernemers hiervoor ook één persoonlijk aanspreekpunt hebben. Onze samenleving is namelijk veranderd: van ondernemers wordt steeds meer verwacht (denk aan de wettelijke banenafspraken, sponsoring van verenigingsleven, het bieden van stageplaatsen aan scholieren, het organiseren van beurzen en bijeenkomsten, het creëren van banen voor onze inwoners) en zij krijgen meer en meer een rol als samenwerkingspartner. Bestuurlijk wordt het relatiebeheer ingevuld door het afleggen van bedrijfsbezoeken en het bijwonen van overleggen in de platforms OVN B en R&T. Een goede relatie met ons bedrijfsleven vereist echter ook ambtelijke inzet, meer dan voorheen het geval was. Daarom wordt het van belang geacht dat er een accountmanager wordt aangesteld die dagelijks onze bedrijven bezoekt. Dit biedt voordelen voor zowel ondernemers als gemeente. De accountmanager kan de ondernemer attenderen op relevante items (denk aan bijv. uitleg over de Participatiewet, ruimtelijke ontwikkelingen, regionale ontwikkelingen, gemeentelijke beleidsontwikkelingen en projecten etc.). Ondernemers kunnen hun vragen kwijt aan de accountmanager die voor het bedrijfsleven eerste (persoonlijk) aanspreekpunt is. Daarmee haalt de accountmanager vragen op die hij in de organisatie op de juiste plek kan uitzetten. De accountmanager zorgt daarnaast ook voor het bijwonen van ledenvergaderingen van ondernemersverenigingen, beurzen en events. Kortom, hij brengt “buiten naar binnen”, weet wat er waar speelt en bouwt mee aan een betere verstandhouding met onze ondernemers. Wederzijds vertrouwen is immers voorwaarde voor een goede samenwerking; ontwikkelingen kunnen uitsluitend d.m.v. samenwerking met onze partners tot stand komen. De aanwezigheid van een accountmanager dient voor het bedrijfsleven een structurele voorziening te zijn. Met het structureel opgenomen budget wordt hierin voorzien.</p> <p>B. In 2013 werd de beleidsnota R&T door de gemeenteraad vastgesteld. De beleidsdoelstellingen zijn vertaald in enkele concrete projecten, welke aansluiten bij de regionale speerpunten. Nu er eind 2015 een platform R&T tot stand is gekomen, kan samen met de ondernemers uit deze sector verder gewerkt worden aan concrete projecten. De rol van de gemeente dient hierin zoveel mogelijk faciliterend te zijn. In 2016 wordt op verzoek van en samen met ondernemers een overzichtskaart met het complete aanbod in Neder-Betuwe ontwikkeld en wordt een eerste aanzet gegeven aan de ontwikkeling van wandelpaden. M.u.v. de aanbodkaart, kennen dergelijke ontwikkelingen een langere termijn en dienen ook in 2017 en de jaren daarna structureel gefaciliteerd te kunnen worden.</p> <p>C en D. In 2016 wordt samen met de lokale ondernemers gewerkt aan de totstandkoming van een lokale Detailhandelsstructuurvisie. Daarin wordt de winkelstructuur in beeld gebracht en worden concrete voorstellen gedaan voor eventueel noodzakelijke beleidskeuzes maar ook voor kansrijke projecten ter verbetering van de winkelkernen. (In het geval de voorgestelde projecten een gemeentelijke investering vergen, zal hiervoor een apart voorstel aan de raad worden voorgelegd). In de visie wordt ook een analyse opgenomen van de leegstand medio 2016. Het verdient voorkeur om deze leegstand jaarlijks te monitoren zodat, indien nodig, hierop tijdig kan worden gereageerd. Om onze winkelkernen gezond te houden, is een adequaat beleid nodig. Dit beleid wordt gebaseerd op tal van factoren maar daarbij is het inzicht in de (lokale) koopstromen relevant. Een koopstromenonderzoek maakt helder welke consumenten waar hun boodschappen doen, waar zij winkelen, waarom zij dat daar doen, wat hun oordeel over de betreffende aankooplocatie is, hoeveel zij daar besteden, wat de verblijfsduur is etc. Zeer relevante informatie die zowel de gemeente als het bedrijfsleven een handvat biedt om al dan niet aanpassingen door te voeren. In de regio werd al eerder een regionale Detailhandelsvisie opgesteld. Ook vanuit de regio werd aangegeven dat een koopstromenonderzoek noodzakelijk zou zijn. Omdat de gemeentelijke bijdragen op dit moment nog niet bekend zijn,</p>

kan hiertoe in regionaal verband nog niet worden besloten. Mochten regionale koopstromen in 2017 aan de orde komen, dan wordt het lokale onderzoek uiteraard hiermee in combinatie uitgevoerd.

E. In 2015 werd voor het eerst een economische rapportage opgesteld. Hierin worden de ontwikkelingen binnen alle economische sectoren in het voorgaande jaar beschreven. Deze input is uiterst waardevol want deze geeft inzicht in welke economische sectoren groeien en waar zich krimp voordoet. Eveneens wordt beschreven wat het werkloosheidspercentage is, hoe de gemeente zich verhoudt tot buurgemeenten, hoe de pendelcijfers zijn samen gesteld etc. Uiteraard worden de leegstandsmonitors en resultaten uit de koopstromenonderzoeken hierin ook meegenomen. Dit biedt het college en de raad een compleet overzicht van het functioneren van de lokale economie. Indien de resultaten een positief beeld vertonen (zoals dat het geval is in 2015) kan dit publicitair worden uitgedragen hetgeen bijdraagt aan de gemeentelijke regionale positionering.

F Structurele activiteiten na 2017

Op 11 februari 2016 stemde de gemeenteraad in met een lokaal bestedingsvoorstel waarbij € 40.000 werd vrijgemaakt voor het faciliteren en aanjagen van economische en recreatief/toeristische ontwikkelingen. Het bedrijfsleven heeft dit zeer gewaardeerd en gezamenlijk wordt nu gewerkt aan zinvolle projecten die zowel positief bijdragen aan de gemeentelijk beleidsdoelstellingen als aan de behoeften van ondernemers, toeristen, consumenten en onze inwoners. De met dit budget mogelijk gemaakte inzet, draagt positief bij aan het leefklimaat in onze gemeente. Het heeft echter onze voorkeur dat het niet blijft bij eenmalige investeringen. Van onze ondernemers verwachten wij steeds meer en wordt meer en meer toegewerkt naar samenwerking in triple helixverbanden. Als wij meer verwachten van onze partners, kunnen wij daarin zelf niet achterblijven en zullen ook structureel onze gezamenlijke samenwerking moeten kunnen blijven waarmaken. Om investeringen in 2016 en 2017 niet "tevergeefs" te laten zijn maar deze te laten opvolgen met gemeentelijke inzet, wordt gelijktijdig een voorstel gedaan voor budgettering in de jaren ná 2017. Ingezet wordt op een structurele inzet van het accountmanagement (€ 20.000) en daarnaast voor overige economische activiteiten (eveneens € 20.000). Hiermee kunnen ontwikkelingen die in 2016 en 2017 zijn gerealiseerd, waar nodig worden voortgezet.

Uitgelicht:

In het bestedingsvoorstel voor 2016 welke door de raad op 11 februari jl werd geaccordeerd is aangegeven dat ook weer wordt deelgenomen in het zeer succesvolle project Ik Start Smart, waarmee startende (innovatie) ondernemers worden begeleid in de opstartfase of bij de doorontwikkeling van hun (jonge) bedrijf. Hiermee worden zij (aantoonbaar) betere ondernemers en zijn zij minder kwetsbaar voor uitval. Uit recente navraag bij de Kamer van Koop handel (beheerder van het project) is gebleken dat het project i.v.m. de vereiste inzet van provinciale subsidiemiddelen, niet eerder dan in oktober 2016 kan starten. Dat betekent dat de in te koop plaatsen naar verwachting in 2017 zullen worden ingezet. Daarom is in dit format voor 2017 niet met extra inkoop rekening gehouden. Dit geldt (nadat de interesse vanuit Neder-Betuwe hiervoor in 2017 afdoende is gebleken) weer weer voor de jaren na 2017. De inkoop kan dan worden betaald uit de middelen voor structurele activiteiten.

Wat gaat het kosten	Investering	2017	2018	2019	2020
A Inzet accountmanager		20.000	20.000	20.000	20.000
B Uitvoeren nota R&T		5.000	0	0	0
C Koopstromenonderzoek		10.000	0	0	0
D Leegstandsmonitor kernen		2.000	0	0	0
E Economische rapportage		3.000	0	0	0
F Structurele activiteiten economie/R&T			20.000	20.000	20.000
Totaal	0	40.000	40.000	40.000	40.000

Regionaal Investeringsfonds

Wij willen bereiken:	
A.	Regionale economische groei t.a.v. de speerpunten van beleid
Wat gaan we ervoor doen?	
A1.	Het oprichten van een regionaal investeringsfonds voor de uitvoering van de ambities en opgaven uit het Ambitiedocument 2016-2020 Regio Rivierenland. Vanuit het regionaal investeringsfonds wordt (co)financiering verstrekt t.b.v. uit te voeren projecten in de periode 2016-2020. Deze projecten worden vanuit de 3 speerpunten en de 8 benoemde opgaven verder uitgewerkt. Het is aan de 10 samenwerkende gemeenten om te bepalen met welke financiële middelen het fonds wordt gevoed. De succeskans voor het realiseren van de ambities wordt groter wanneer de gemeenten betekenisvolle financiële middelen bijdragen.
	Toelichting: De samenwerkende gemeenten dienen samen met externe partners te zorgen voor financiering van de ambities en opgaven uit het regionaal Ambitiedocument 2016-2020 voor de speerpunten Agribusiness, Economie & Logistiek en Recreatie & Toerisme. Investeren in regionale samenwerking vergroot het benutten van kansen en het realiseren van de benoemde gezamenlijke ambities en doelen. Een voorstel voor de oprichting van een regionaal investeringsfonds met de daarbij behorende toetsings- en beoordelingscriteria voor toekenning van projectfinanciering wordt ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraden van de 10 samenwerkende gemeenten.

Wat gaat het kosten	Investering	2017	2018	2019	2020
richtinggevend bedrag € 3,00 per inwoner voor de jaren 2017-2020 (totaalbedrag afgerond) (Structureel is al een bedrag van € 25.000 per jaar beschikbaar)		44.000	44.000	44.000	44.000
Totaal	0	44.000	44.000	44.000	44.000

Structurele extra beleidscapaciteit EZ en R&T

Wij willen bereiken:	
A.	Een versterking van de (lokale en regionale) economische groei die zich vertaalt in een toename van de werkgelegenheid binnen de gemeente Neder-Betuwe.
B.	Een economische groei van de sector Recreatie & Toerisme door het bieden van een groter aanbod en daarmee een toename van de bestedingen op dit terrein.
Wat gaan we ervoor doen?	
A1.	In samenwerking met andere stakeholders (w.o. ondernemers, onderwijs, andere overheden) actief bijdragen aan de realisatie van lokale en regionale ambities en opgaven op het gebied van de speerpunten van beleid Logistiek en Economische Zaken en Recreatie & Toerisme, zoals onder meer verwoord in het Regionaal Ambitiedocument met bijbehorende uitvoeringsopgaven en het meerjaren coalitieakkoord.
B1.	Actief participeren en faciliteren in regionale en provinciale initiatieven en projecten voor dijkverbetering. Te denken valt aan diverse dijkverbeteringstrajecten zoals het project Veerstoep en het project 'Gastvrije Dijken'. Hier liggen koppelkansen en daarmee kansrijke mogelijkheden om de recreatief-toeristische sector sterke impulsen te geven.
<p>Toelichting: Voor regievoering, faciliteren en het aanjagen, stimuleren van uitvoeren van projecten en activiteiten in het kader van de uitvoering van het Ambitiedocument (regionaal) en een aantal structurele lokale activiteiten is ambtelijk onvoldoende capaciteit beschikbaar. De thans beschikbare uren (32 u/wk) zijn volstrekt ontoereikend om lokaal en regionaal de ambities waar te maken. De beschikbare en nog beschikbaar te stellen middelen (zie afzonderlijke voorstellen) zijn niet bedoeld voor ambtelijke ureninzet. Zonder extra uren voor ambtelijke begeleiding komen projecten en activiteiten uiteindelijk niet van de grond.</p> <p>Dit is het juiste moment om als gemeente een actieve bijdrage te gaan leveren. We zien een, zij het nog voorzichtig, economisch herstel, de investeringsbereidheid neemt toe en de platforms (OVNB, R&T) nemen proactief hun verantwoordelijkheid. Investeren in structurele extra capaciteit voor EZ en R&T loont en zal zich terugbetalen. In een nog nader op te stellen integraal plan zullen we een bredere uitwerking neerzetten van hetgeen we meerjarig op de onderdelen EZ en Logistiek en R&T wensen. Dit mede om duidelijk te maken dat het niet bij éénmalige bijdragen kan blijven maar dat het van belang is om structureel middelen hiervoor in te zetten. Temeer nu wij ook een dringend beroep doen op de andere partners om te investeren.</p> <p>Het voorstel is derhalve om structureel € 35.000 beschikbaar te stellen t.b.v. 0,5 fte extra beleidscapaciteit op de beleidsterreinen Logistiek en Economische Zaken en Recreatie & Toerisme.</p>	

Wat gaat het kosten	Investering	2017	2018	2019	2020
Extra beleidscapaciteit EZ, R&T		35.000	35.000	35.000	35.000
Totaal	0	35.000	35.000	35.000	35.000

Mutaties in reserves

Geen

Programma 5: Sociaal Domein

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

Uitbreiding VVE-plaatsen

Wij willen bereiken:	
A.	Het vergroten van het bereik van de doelgroepkinderen in de voorschoolse periode, waardoor taal- en onderwijsachterstanden bij jonge kinderen kunnen worden aangepakt, voorkomen en vroegtijdig opgespoord, ongeacht welke voorziening zij bezoeken.
Wat gaan we ervoor doen?	
A1.	Uitvoering geven aan de rapportage "Onderzoek naar de mogelijkheden om VVE in samenwerking met de basisscholen te laten verzorgen in Neder-Betuwe".
	<p>Toelichting: Op 17 maart 2016 (RAAD/16/02010) heeft de raad kennisgenomen van genoemde rapportage en het daarbij behorende business case en heeft daarbij besloten, dat de harmonisatie van het (reformatorische) peuterspeelzaalwerk met de kinderopvang als kader dient voor de nadere uitwerking van de aanbevelingen. Het beschikbaar stellen van middelen is een voorwaarde om de reformatorische peuterspeelzalen een gesubsidieerd aanbod te bieden. De insteek is om dit vanaf 1 januari 2017 vorm te geven, omdat dit aansluit bij de gemaakte afspraken in het coalitieprogramma 2014-2018.</p> <p>Anderzijds is het ook denkbaar om uit te gaan van 1 januari 2018 en wel om de volgende reden: De Rijksoverheid heeft het voornemen om de financiering voor werkende ouders die gebruikmaken van kinderopvang en van peuterspeelzalen gelijk te trekken. Het gelijktrekken van de financieringsstructuur stimuleert een eerlijker speelveld tussen kinderopvang en peuterspeelzaalwerk. Werkende ouders kunnen straks kinderopvangtoeslag aanvragen voor opvang in een voorschoolse voorziening van hun keuze. Op dit moment kunnen werkende ouders alleen kinderopvangtoeslag aanvragen voor kinderopvang /peuteropvang. Het wetsvoorstel voor de harmonisatie van kinderopvang en peuterspeelzaalwerk sluit aan bij de beweging die in onze gemeente al gemaakt is: peuterspeelzalen zijn daar omgevormd tot kinderopvang (peuteropvang). Peuteropvang is een kortdurend aanbod dat voldoet aan de kwaliteitseisen voor kinderopvang, waardoor werkende ouders kinderopvangtoeslag kunnen aanvragen. Het voorstel van het kabinet is om per 1 januari 2018 over te gaan op een nieuwe financierings-systematiek voor de kinderopvang. De nieuwe financieringssysteematiek houdt in dat de overheid kinderopvanginstellingen rechtstreeks bekostigt en dat ouders een eigen bijdrage betalen waarvan de hoogte afhangt van hun vastgestelde inkomen. Om de transitie voor reformatorische peuterspeelzalen zo eenvoudig mogelijk te houden, wordt ervoor gekozen dat zij meteen overgaan op de nieuwe financieringssysteematiek in de kinderopvang. Zo wordt voorkomen dat peuterspeelzalen voor één jaar met de kinderopvangtoeslag moeten werken om vervolgens een jaar later met een nieuwe financieringssysteematiek te worden geconfronteerd. Dat betekent dat het moment van inwerkingtreding van de harmonisatie van reformatorische peuterspeelzalen en kinderopvang wordt verschoven naar 1 januari 2018.</p>

Wat gaat het kosten	Investing	2017	2018	2019	2020
uitbreiding VVE-plaatsen		110.000	110.000	110.000	110.000
Totaal	0	110.000	110.000	110.000	110.000

Eerste inrichting onderwijsleerpakket en meublaar 13e groep van de Sébaschool in Ochten

Wij willen bereiken:	
A.	Op het moment dat het leerlingenaantal van scholen toeneemt is het noodzakelijk dat de school op een adequate manier is ingericht, zodat er op een goede wijze les kan worden gegeven.
Wat gaan we ervoor doen?	
A1.	Tot op heden heeft de school een vergoeding gekregen tot en met groep 12. Door de groei is er nu sprake van een 13 ^e groep. Om die reden zijn we voornemens om een vergoeding te geven voor de eerste inrichting meubilair en onderwijsleerpakket.
	<p>Toelichting: De uitgaaf is wettelijk noodzakelijk. Het schoolbestuur heeft volgens de bepalingen van de Wet op het Primair Onderwijs en de Verordening voorziening huisvesting onderwijs recht op de vergoeding van deze eerste inrichting en heeft hiervoor nog niet eerder vergoeding ontvangen. Het te vergoeden bedrag is gebaseerd op de bedragen opgenomen in de verordening; namelijk 115 m² x € 133,98 per m².</p>

Wat gaat het kosten	Investing	2017	2018	2019	2020
eerste inrichting 13e groep Sebaschool Ochten		15.400	0	0	0
Totaal	0	15.400	0	0	0

Vervanging bus ouderenvervoer "Klaartje"

	Wij willen bereiken:
A.	Vervoer van alle ouderen en mensen met een beperking in de gemeente van A naar B.
	Wat gaan we ervoor doen?
A1.	In stand houden van "Klaartje" en "Swobrik"
	Toelichting: Ten behoeve van het vervoer van ouderen en mensen met een beperking worden de bussen "Klaartje" en Swobrik" ingezet voor bezoek aan familie, kennissen, huisarts, diëtiste, tandarts, pedicure, ziekenhuis, verzorgings- en verpleeghuis, bibliotheek enz. Dit gaat volgens het principe "thuis instappen en thuis uitstappen". Deze bussen hebben een gemiddelde gebruikstermijn van 6 jaar. "Klaartje" is in 2014 aangeschaft. Voor 2020 staat de vervanging daarvan op de planning. De totale kosten van vervanging bedragen circa €70.000. Op grond van de huidige Algemene Subsidieverordening wordt 75% van de aanschafwaarde gesubsidieerd.

Wat gaat het kosten	Investering	2017	2018	2019	2020
vervangingsinvestering ouderenbus	52.500	0	0	0	8.750
Totaal	52.500	0	0	0	8.750

Mutaties in reserves

Geen

Overzicht van: Algemene dekkingsmiddelen

Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen

Geen

Mutaties in reserves

Geen

ONTWIKKELINGEN IN DE PARAGRAFEN

PARAGRAAF 1:	LOKALE HEFFINGEN
PARAGRAAF 2:	RISICOMANAGEMENT EN WEERSTANDSVERMOGEN
PARAGRAAF 3:	ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN
PARAGRAAF 4:	FINANCIERING
PARAGRAAF 5:	VERBONDEN PARTIJEN
PARAGRAAF 6:	GRONDBELEID
PARAGRAAF 7:	BEDRIJFSVOERING

Paragraaf 1: Lokale Heffingen

Bij het vaststellen van de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 is door u een motie "Onroerendezaakbelasting" aangenomen. Om uitvoering te geven aan deze motie moeten de bestaande beleidskaders voor het heffen van onroerendezaakbelasting worden aangepast.

Wij stellen voor de beleidskaders voor het heffen van onroerendezaakbelasting als volgt aan te passen.

- ✚ *Bij het bepalen van de opbrengst onroerendezaakbelasting moet de totale opbrengst onroerendezaakbelasting gelijk blijven en mag de opbrengst alleen toenemen door toename van onroerende zaken (areaaluitbreiding).*
- ✚ *Stijgingen of dalingen van de WOZ-waarden mogen geen invloed hebben op de hoogte van de totale opbrengst onroerendezaakbelasting. Met andere woorden: stijgen de WOZ-waarden dan dalen de OZB-percentages, dalen de WOZ-waarden dan stijgen de OZB-percentages.*

Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Nieuwe ontwikkelingen paragraaf risicobeheersing en weerstandsvermogen:

Bij het vaststellen van de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 zijn forse maatregelen genomen die er toe moesten leiden dat ons weerstandscapaciteit verbeterde. Het streven was en is dat onze cijfermatig berekende risico's minimaal net zo groot zijn als ons aanwezige weerstandscapaciteit. (Een weerstandsratio van minimaal 1 of hoger).

Een ander belangrijke factor bij risicobeheersing is het actualiseren van de aanwezige risico's. Daarbij ligt de focus op het verminderen of het beheersbaar maken van de risico's.

Begin dit jaar zijn de risico's van de gemeente geactualiseerd. De uitkomsten van deze actualisatie zijn in de jaarstukken 2015 aan u gepresenteerd en verwerkt. Uit deze jaarstukken blijkt dat de omvang van de risico's met ca 20% is afgenomen waardoor de weerstandsratio zich positief ontwikkelt van voldoende naar ruim voldoende.

In het overzicht hieronder wordt een geactualiseerd beeld weergegeven van ons verwachte weerstandscapaciteit voor de komende jaren. Hierin zijn de financiële effecten van de 1^e bestuursrapportage 2016 en kadernota 2017-2020 verwerkt.

Berekening van het weerstandsratio op basis van de geactualiseerde weerstandscapaciteit en de geactualiseerde financiële risico's						
Weerstandscapaciteit	Stand per 31-12-2015	Stand per 31-12-2016	Stand per 31-12-2017	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2020
Reserves:						
Algemene reserve	-8.607.000	-8.830.000	-9.024.842	-9.260.540	-9.969.033	-10.536.457
Reserve grondexploitatie	-2.174.000	-2.174.000	-2.174.000	-2.174.000	-2.174.000	-2.174.000
Reserve drie decentralisaties	-722.000	-692.000	-692.000	-692.000	-692.000	-692.000
Reserve precariobelasting	-1.043.000	-1.543.000	-2.043.000	-2.543.000	-3.043.000	-3.543.000
Enmalige onttrekking reserve precariobelasting	0	0	390.000	390.000	390.000	390.000
Subtotaal - Reserves	-12.546.000	-13.239.000	-13.543.842	-14.279.540	-15.488.033	-16.555.457
Heffingen:						
OZB x)	0	0	0	0	0	0
Leges en andere heffingen x)	0	0	0	0	0	0
Onbenutte belastingcapaciteit	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien						
Onvoorzien algemeen	0	-180.101	-186.000	-186.000	-186.000	-186.000
Saldo onvoorzien	0	-180.101	-186.000	-186.000	-186.000	-186.000
Stand financiële positie						
Begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019	-173.000	-277.000	-405.000	-1.062.000	-982.000	-982.000
Onttrekking reserve drie decentralisaties	30.000	0	0	0	0	0
Vastgestelde begrotingswijzigingen	0	30.000	-23.000	-23.000	-47.000	-89.000
1e bestuursrapportage 2016	0	102.158	224.147	43.307	145.876	125.357
Kadernota 2017-2020	0	0	18.155	383.200	365.700	530.450
Stand financiële positie	-143.000	-144.842	-185.698	-658.493	-517.424	-415.193
Totaal beschikbaar weerstandscapaciteit	-12.689.000	-13.563.943	-13.915.540	-15.124.033	-16.191.457	-17.156.650
Financiële risico's	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Totaal risico's	11.557.000	11.557.000	11.557.000	11.557.000	11.557.000	11.557.000
Totaal beschikbaar weerstandscapaciteit	-12.689.000	-13.563.943	-13.915.540	-15.124.033	-16.191.457	-17.156.650
Saldo weerstandsvermogen (weerstandscapaciteit minus risico's)	-1.132.000	-2.006.943	-2.358.540	-3.567.033	-4.634.457	-5.599.650
Weerstandsratio	1,1	1,2	1,2	1,3	1,4	1,5
	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Ruim Voldoende	Ruim Voldoende

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit het verschil tussen:

- de *beschikbare weerstandscapaciteit*: de middelen waarover de gemeente kan beschikken om onverwachte substantiële kosten te dekken;
- de *benodigde weerstandscapaciteit*: het totaal van de financieel gekwantificeerde risico's die de gemeente loopt (ondanks de beheersmaatregelen).

Deze verhouding wordt uitgedrukt in de 'Ratio weerstandsvermogen'. Voor de waardering daarvan gebruiken we de volgende waarderingstabel:

Ratio	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 tot 2,0	Ruim voldoende
1,0 tot 1,4	Voldoende
0,8 tot 1,0	Matig
0,6 tot 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen

Vrijval van Kapitaallasten

Conform het baten en lasten stelsel moeten de lasten en baten drukken op het jaar waarin deze ontstaan of op het jaar waarop deze betrekking hebben. Om onze activa per jaar te verdelen ontstaan er afschrijvingslasten. Als activa is afgeschreven dan vallen de kapitaallasten vrij. Deze kapitaallasten zijn nodig als dekking voor vervangingsinvesteringen.

De vrijval aan kapitaallasten is voor de jaren 2017 tot en met 2019 in de begroting en meerjarenraming opgenomen. De vrijval voor het jaar 2020 bedraagt € 19.000. Hiervan is een deel nodig als dekking voor vervangingsinvesteringen.

Vrijval van kapitaallasten 2020	Totaal Vrijval	Geen Vervanging	Voor Vervanging	Toelichting
Vervoermiddel ouderenvervoer	-8.750	0	8.750	Dekking voor vervangingsinvestering aanschaf nieuw vervoermiddel voor ouderenvervoer
Diverse investeringen t.b.v. onderhoud gebouwen	-10.250	-10.250	0	Is onderdeel van het beheerplan onderhoudgebouwen
Totaal	-19.000	-10.250	8.750	

BESLUITVORMING

De raad van de gemeente Neder-Betuwe;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

gelet op het bepaalde in de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten en het provinciaal beleidskader Financieel Toezicht;

B E S L U I T:

1. De kadernota 2017-2020 van de gemeente Neder-Betuwe conform voorliggend ontwerp en met de hierin opgenomen keuzes en uitgangspunten voor kennisgeving aannemen.
2. het college op te dragen de kadernota 2017-2020 integraal te verwerken in de ontwerpbegroting 2017 en de daarbij behorende meerjarenraming 2018-2020.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 7 juli 2016
de griffier, de voorzitter,

drs. E van der Neut

ir. C.W. Veerhoek

BIJLAGEN

Stand van zaken bezuinigingen Sociaal Domein

In onderstaand overzicht is de stand van zaken opgenomen over de realisatie van de bezuinigingen conform de vastgestelde Begroting 2016 en de Meerjarenramming 2017-2019

Overzicht stand van zaken Bezuinigingen Programma 1

omschrijving	2016	2017	2018	2019	stand van zaken
wijkmanagement					
> aanpassing budgetten dorpsstafels (deel 1)	35.000	35.000	35.000	35.000	gerealiseerd
> aanpassing loonkosten vacature (deel 2)	25.000	25.000	25.000	25.000	gerealiseerd
Bereikbaarheid KCC	0	5.000	18.400	24.760	ombuiging wordt in de Personeelstaat verwerkt
totale bezuinigingsopdracht	60.000	65.000	78.400	84.760	
waarvan gerealiseerd	60.000	60.000	60.000	60.000	
waarvan (nog) niet gerealiseerd	0	5.000	18.400	24.760	bezuiniging 2016 is volledig gerealiseerd

Overzicht stand van zaken Bezuinigingen Programma 2

omschrijving	2016	2017	2018	2019	stand van zaken
Bureau Halt	0	13.625	13.625	13.625	gerealiseerd
Interventie overlast	12.000	16.000	16.000	16.000	gerealiseerd
totale bezuinigingsopdracht	12.000	29.625	29.625	29.625	
waarvan gerealiseerd	12.000	29.625	29.625	29.625	
waarvan (nog) niet gerealiseerd	0	0	0	0	bezuiniging is volledig gerealiseerd

Overzicht stand van zaken Bezuinigingen Programma 5

omschrijving	2016	2017	2018	2019	stand van zaken
Schoolbegeleiding	50.000	50.000	50.000	50.000	gerealiseerd
Kunst en Cultuur	6.000	6.000	6.000	6.000	gerealiseerd
verhoging huur sportaccommodaties met 5% (voor 2016: 2,5%)	7.206	14.375	14.375	14.375	Voor buitensport gerealiseerd; voor binnensport doorvoering seizoen 2016/2017. Het uiteindelijke financiële effect is nog niet bekend. Afhankelijk van mate van verhuur. De verwachting is het volledige bedrag wordt gerealiseerd.
Jeugd- en jongerenwerk					
> professionele medewerkers	29.098	49.782	49.782	49.782	gerealiseerd
> activiteitenbudget Mozaiek	5.000	5.000	5.000	5.000	gerealiseerd
> subsidie jeugdsozen	9.830	9.830	9.830	9.830	gerealiseerd
> jongerenparticipatie	7.588	7.588	7.588	7.588	gerealiseerd
sub-totaal jeugd- en jongerenwerk	51.516	72.200	72.200	72.200	
Ouderenwerk: uren facilitering SWAN	6.575	11.270	11.270	11.270	gerealiseerd
Sportstimulering	23.000	23.000	23.000	23.000	gerealiseerd
Sport(accommodaties)					
> bijstelling aan voorziening De Eng	0	10.000	10.000	10.000	nog niet gerealiseerd
> bijstelling onderhoud(subsidies) buitensport	0	5.000	25.000	25.000	nog niet gerealiseerd
> Bijstelling Gas & Electra Binnensport	23.800	23.800	23.800	23.800	gerealiseerd;
> Binnensport 100% energie neutraal	0	0	40.000	40.000	nog niet gerealiseerd
> herbestemmen/Verkleinen De Eng	0	0	65.000	65.000	nog niet gerealiseerd
> extra (commerciële) verhuur	5.000	5.000	5.000	5.000	gerealiseerd
> privatisering/Fusie	0	35.000	35.000	35.000	nog niet gerealiseerd
> extra bezuiniging op sport	30.000	30.000	30.000	30.000	gerealiseerd; financiering buurtsportcoach via rijksmiddelen
sub-totaal sport	58.800	108.800	233.800	233.800	
Peuterspeelzalen	0	14.000	25.000	25.000	gerealiseerd
verhoging huur gemeentelijke gebouwen met 5%	0	3.000	3.000	3.000	nog niet gerealiseerd/huurders zijn in 2016 geïnformeerd.
onderwijsachterstandenbeleid	14.000	14.000	14.000	14.000	gerealiseerd
leerlingenvervoer	75.000	75.000	75.000	75.000	gerealiseerd
overschot Wmo	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	zie uitkomsten jaarrekening 2015
totale bezuinigingsopdracht	292.097	391.645	527.645	527.645	
waarvan gerealiseerd	292.097	338.645	349.645	349.645	
waarvan (nog) niet gerealiseerd	0	53.000	178.000	178.000	bezuiniging 2016 is volledig gerealiseerd
uitvoering aangenomen moties					
Bibliotheek					
> regionaal overleg nieuwe opzet bibliotheekwerk	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	opgepakt/stand van zaken besproken tijdens collegeinformatieavond d.d. 24 maart 2016
> alternatieven bibliotheekwerk	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	opgepakt/zie bestuursopdracht (raadbesluit d.d. 17 maart 2016)
Samenwerking binnen de sport i.h.k.v. efficiency	0	0	0	0	

Stand van zaken bezuinigingen Fysieke pijler en Bedrijfsvoering

In onderstaand overzicht is de stand van zaken opgenomen over de realisatie van de bezuinigingen conform de vastgestelde Begroting 2016 en de Meerjarengrogramming 2017-2019

Overzicht stand van zaken Bezuinigingen Fysieke pijler en Bedrijfsvoering					
omschrijving	2016	2017	2018	2019	stand van zaken
Te realiseren aanbestedingsvoordelen Wegenbeheer	50.000	50.000	50.000	50.000	Nog niet gerealiseerd
Te realiseren besparing Openbare ruimte, bodem en geluid	0	30.000	30.000	30.000	Nog niet gerealiseerd
Te realiseren besparing begraafplaatsen	30.065	30.065	30.065	30.065	Nog niet gerealiseerd
Te realiseren onderuitputting kapitaallasten	50.000	50.000	50.000	50.000	Nog niet gerealiseerd
Storting in Algemene reserve	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	Nog niet gerealiseerd
Te realiseren besparingen op bedrijfsvoering	0	0	129.325	129.325	Grotendeels gerealiseerd (€ 100.000)
totale bezuinigingsopdracht Fysieke pijler en Bedrijfsvoering	80.065	110.065	239.390	239.390	
waarvan gerealiseerd	0	0	100.000	100.000	
waarvan (nog) niet gerealiseerd	80.065	110.065	139.390	139.390	

Overzicht van gebruikte afkorting

A+O fonds	: Arbeidsmarkt- en Opleidingsfonds Gemeenten
AB	: Algemeen Bestuur
ABC	: Agro Business Centrum
AMvB	: Algemene maatregel van bestuur
ANW	: Algemene Nabestaandenwet
AOVR	: Ambtelijk Overleg Volksgezondheid Rivierenland
APV	: Algemene Plaatselijke Verordening
AVRI	: Afvalverwijdering Rivierenland
AWBZ	: Algemene Wet Bijzondere Ziektenkosten
BAG	: Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	: Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	: Besluit Bijstandverlening zelfstandigen
BCF	: BTW-compensatiefonds
BDUR	: Besluit doeluitkering rampen en zware ongevallen
Berap	: Bestuursrapportage
BJZ	: Bestuurs Juridische Zaken
BNG	: Bank Nederlandse Gemeenten
Bofv	: Bestuurlijk overleg financiële verhouding
BSR	: Belastingssamenwerking Rivierenland
BTW	: Belasting Toegevoegde Waarde
BUIG	: Wet Bundeling van Uitkeringen aan Gemeente
BvB	: Businessplan Voor de Bedrijfsvoering
CAO	: Collectieve Arbeids Overeenkomst
CAR	: Collectieve Arbeidsvoorwaardenregeling
CBS	: Centraal Bureau voor de statistiek
CJG	: Centrum voor Jeugd en Gezin
CMD	: Centrum Maatschappelijke Dienstverlening
CPA	: Centrale Post Ambulancevervoer
DIV	: Documentatie en Informatievoorziening
EKD	: Elektronisch kinddossier
EMU	: Economische en Monetaire Unie
ESF	: Europees Sociaal Fonds
FES	: Fonds Economische Structuurversterking
Fido	: Wet Financiering Decentrale Overheden
FOG	: Financieel Overzicht Gemeenten
FPU	: Flexibel Pensioen en Uittreden
Fwv	: Financiële-verhoudingswet
GBA	: Gemeentelijke Basis Administratie
GBA	: Gemeentelijk Basisadministratie Persoonsgegevens
GF	: Gemeentefonds
GGD	: Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GHOR	: Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GMK	: Gemeenschappelijke Meldkamer Gelderland-Zuid
GOA	: Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid
GREX	: Grondexploitatie
GRP	: Gemeentelijk Riolerings Plan
GSB	: Grote stedenbeleid
GSF	: Gelderse Sport Federatie
Halt	: Het alternatief
ICT	: Informatie Communicatie Technologie
IOAW	: Inkomensvoorziening Oudere en ged. Arbeidsongeschikte werkl. Werknemers
IOAZ	: Inkomensvoorziening Oudere en ged. Arbeidsongeschikte gew. Zelfstandigen
IPO	: Interprovinciaal Overleg
ISA	: Instituut voor Sport Accommodaties
ISV	: Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
JPN	: Jeugd Preventie Netwerk
KVV	: Keurmerk Veilig Wonen
LEA	: Lokaal Educatieve Agenda
LOP	: Landschap Ontwikkelings Plan
MADD	: Make A Difference Day

MBZ	: Meldpunt Bijzondere Zorg
MILH	: Monitor Inkomsten Lokale Heffingen
NASB	: Nationaal Actieplan Sport en Bewegen
NBW	: Nationaal Bestuursakkoord Water
NIPO	: Nederlands Instituut voor de Publieke Opinie
NME	: Natuur Milieu & Educatie
NUP	: Nationaal Uitvoerings Programma
ODR	: OmgevingsDienst Rivierenland
OEM	: Overige Eigen Middelen
OGGZ	: Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OHP	: Onderwijs Huisvestings Programma
OKE	: Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie
OOV	: Openbare orde en veiligheid
OSU	: Onderhoudsrapportage Specifieke Uitkeringen
OWB	: Ontwerpbegroting
OZB	: Onroerende-zaakbelastingen
P&O	: Personeel en Organisatie
PDF	: Portable Document File
PF	: Provinciefonds
Pgb	: Persoonsgebondenbudget
POR	: Periodiek Onderhoudsrapport
PPS	: Publiek Private Samenwerking
PRPG	: Platform Rechtmatigheid provincies en Gemeenten
PvA	: Plan van Aanpak
RAAK	: Reflectie- en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling
RAR	: Regionaal Archief Rivierenland
RAV	: Regionale Ambulancevoorziening Gelderland-Zuid
RBGZ	: Regionale Brandweer Gelderland-Zuid
RBL	: Regionaal Bureau Leerplicht
RIEC	: Regionale Informatie- en ExpertiseCentra
RSP	: Regionaal Samenwerkings Programma
RUD	: Regionale Uitvoerings Diensten
RUP	: Regionaal Uitvoerings Programma
SiSa	: Single information Single audit
SMART	: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdsgebonden
StER	: Stimuleringsprogramma Economie Rivierenland
STMG	: Stichting Thuiszorg Midden-Gelderland
SVNG	: Stimulingsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten
SWB	: Stichting Woningbeheer Betuwe
SWO	: Stichting Welzijn Ouderen
UWV	: Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen
VNG	: Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VROM	: Ministering van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu
Wabo	: Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
Wajong	: Wet Arbeidsongeschiktheidsvoorziening voor Jonggehandicapten
WAPR	: Werkgevers Adviespunt Rivierenland
Wet Arhi	: Wet Algemene regels herindeling
WIJ	: Wet Investeren in Jongeren
Wmo	: Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ	: Wet waardering onroerende zaken
WoZoCo	: Woon Zorg Complex
WRO	: Wet op de Ruimtelijke Ordening
WSW	: Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wsw	: Wet sociale werkvoorziening
WVG	: Wet Voorziening Gehandicapten
Wvg	: Wet voorskeurrecht gemeente
WW	: Werkloosheidswet
Wwb	: Wet werk en bijstand
Wwnv	: Wet werk naar vermogen

AMENDEMENT

Agendapunt: 16

RAAD/16/02057

Onderwerp: Kadernota 2017-2020

De raad van de gemeente Neder-Betuwe in vergadering bijeen d.d. 7 juli 2016;

overwegende dat:

- vorig jaar bij de behandeling van de begroting bezuinigingen zijn doorgevoerd vanwege de financiële situatie van de gemeente Neder-Betuwe en andere mogelijke bezuinigingen nader onderzocht worden;
- het hierbij gaat om bezuinigingen die voor onze inwoners maar ook voor verenigingen en instellingen grote consequenties hebben zoals:
  - o bibliotheekwerk;
  - o jeugd- en jongerenwerk, ouderenwerk en maatschappelijk werk;
  - o sportaccommodaties/sportstimulering;
  - o kunst en cultuur (o.a. muziekverenigingen);
- een aantal van deze bezuinigingen achteraf niet realistisch is; bijvoorbeeld de extra bezuiniging bij de sportverenigingen;
- het college nog geen definitief overzicht heeft verstrekt over welke bezuinigingen behaald worden;
- de provincie kritisch kijkt naar de voorgestelde bezuinigingen en dat die realistisch en door besluitvorming onderbouwd moeten zijn;
- in de voorliggende kadernota wordt voorgesteld nieuw beleid in te voeren;
- precariobelasting wordt ingezet voor structureel nieuw beleid, terwijl het bedoeld is voor incidentele uitgaven;
- er nog grote onzekerheden zijn in de uitvoering/financiële bijdrage voor het Sociaal Domein en de Jeugdwet; zeker nu de budgetten worden gekort;
- ook hogere lasten voor sociale voorzieningen in kader van opvang van vluchtelingen en statushouders mogelijk zijn te verwachten;
- de meicirculaire voor 2017 een negatief beeld geeft;
- er steeds weer tegenvallers komen, zoals bij de IBOR-taken die inbesteed zijn bij de Avri;
- het niet verstandig is om in bovengenoemde omstandigheden nieuw(e) onderwerpen/beleid verder op te starten c.q. uit te voeren alleen maar omdat dit nu eenmaal in het coalitieprogramma staat;
- het belangrijker is om een goede financiële huishouding te behouden alsmede inzicht te krijgen in de bezuinigingen en andere tegenvallers voordat er besluiten worden genomen voor nieuw beleid;
- het college daarom niet opdragen moet worden om de kadernota 2017-2020 *integraal* te verwerken in de ontwerpbegroting 2017 en de daarbij behorende meerjarenraming 2018-2020;

besluit:

1. beslispunt 2 als volgt te formuleren: “het college op te dragen de kadernota 2017-2020 te verwerken in de ontwerpbegroting 2017 en de daarbij behorende meerjarenraming 2018-2020, met uitzondering van de onderwerpen die op pagina 12 van de kadernota als ‘wenselijk’ zijn opgenomen, maar met inbegrip van de voorstellen voor programma 4”;
2. het college op te dragen voor de begroting 2017 met een (financieel) overzicht te komen waarin duidelijk staat welke bezuinigingen realistisch en onderbouwd zijn en welke tegenvallers nog te verwachten zijn.

Ondertekening en naam indieners:

G.R.F. Berends-Jansen (GB)

C. van Hattum (CU)

S.H.R. van Someren (VVD)

Toelichting:

Er moet eerst een helder beeld zijn over de ingezette bezuinigingen en de verwachte tegenvallers voordat de volgende stap naar nieuw beleid kan worden gemaakt. Eerst bezuinigingen doorvoeren die onze inwoners hard raken en vervolgens nieuw beleid oppakken is niet doordacht. Zeker als het gaat om hondenbeleid of participatie. Eerst moet duidelijk zijn dat onze inwoners bijvoorbeeld de zorg krijgen die nodig is, dat tegenvallers opgevangen kunnen worden en dat de gevolgen van de Jeugdwet goed in beeld zijn.

In te vullen door griffie:

Amendement aangenomen/verworpen

Leden voor: **4 (GB, CU, VVD)**

Leden tegen: **15 (SGP, PvdA, CDA)**